

המאגר הלאומי לשיעורי חברה

יחידת לימוד מקוונת

מינהל חברה ונוער

אגף תכנים תכניות הכשרה והשתלמויות

ציר: זהות ושייכות

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

משרד החינוך

יוצאים לדרך חדשה

יחידה לימוד מקוונת לכיתה י'
מעבר לחטיבה עליונה

"השביל הזה מתחיל כאן
בין סניף בנק למעין
לא סלול, לא תמיד מסומן
השביל הזה מתחיל כאן..."
אהוד בנאי

מבוא למורה

שיעור 1

שיעור 2

שיעור 3

מבוא למורה

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

ציר: הכיתה כקבוצה חברתית
ידע, מיומנויות וערכים

לפניכם יחידת לימוד המכילה שלושה שיעורים שונים בנושא המעבר לחטיבה העליונה. כל שיעור מותאם ל-45 דקות בזום. ניתן לבחור רק בשיעור אחד מתוך השלושה.
להלן שלושת השיעורים:
[שיעור 1](#) - מעברים והתחלות חדשות.
[שיעור 2](#) - נעבור את זה יחד - תקוות ואתגרים.
[שיעור 3](#) - זה בידיים שלנו - תיאום ציפיות והסכם כיתתי.

מטרת היחידה - התלמידים יתנסו בלקיחת אחריות אישית וקבוצתית בתהליך המעבר והקליטה במסגרת החדשה. הם יעמיקו את ההיכרות ביניהם ויבינו את חשיבות הקשרים החברתיים כמעצימים את הפרט והקבוצה ומקלים על תהליכי מעבר.

נושא היחידה: יוצאים לדרך חדשה
יחידת שיעור חינוך לכיתה י'

- אהבת הדעת וחדוות הלמידה
- צדק חברתי וערכות הדדית.

קוגניטיבי: אוריינות שפתית, חשיבה ביקורתית, חשיבה יצירתית, אוריינות דיגיטלית.
תוך אישי: מודעות עצמית, הכוונה עצמית.
בין אישי: מודעות חברתית, התנהלות חברתית.

1. דיון דילמה
2. חיבור נושאים אקטואליים לחומר הנלמד
3. ביצועי הבנה
4. פיתוח נקודות מבט מגוונות
5. עידוד מעורבות חברתית
6. הכרת השונה

מיומנויות

ערכים

פרקטיקות

מקורות

שיעור מקוון מס' 1

מעברים והתחלות חדשות

שיעור 1

מי מהתלמידים מתנדב לקרוא את הפתיח?

בבתי ספר רבים, כיתה י' היא הכיתה הראשונה בחטיבה העליונה. חלקנו מכירים זה את זה משנים קודמות ישנם וישנם גם תלמידים חדשים. לכן, עלינו לקדם תהליך לבניית הכיתה שלנו כתא חברתי. תהליך זה כולל: היכרות בין התלמידים, תיאום ציפיות ובניית נורמות כיתתיות. ההתנסות החברתית במסגרת הכיתה, תסייע לנו, כמתבגרים, ברכישת כישורים חברתיים והתנהלות ערכית ביחס לסביבתנו הקרובה. בפעילות זו, נעמיק את ההיכרות ביננו, נדון באתגרים העולים בכניסה למקום חדש ונציע דרכים להתגבר עליהם בעזרת הקבוצה.

נציג את הסרטון ילד חדש.

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

שאלות לדיון:

- מתוך הסרטון: מה עובר על ילד חדש שמגיע לבית הספר?
- היום, אתם נכנסים למסגרת חדשה, האם יש מאפיינים דומים למה שראינו בסרטון? מה הם? מה שונה?
- כיצד העובדה שכולכם יחד נכנסים למסגרת חדשה יכולה לסייע בהסתגלות?

שיעור מקוון מס' 1

מעברים והתחלות חדשות

שיעור 1

בשיעור זה, נתנסה בפעילות בה נברר מה משותף ומה מיוחד כל אחד מאיתנו וכיצד כקבוצה ניתן להתמודד עם המעבר.

מהלך הפעילות: קולאז' קבוצתי

1. נתחלק לקבוצות של חמישה תלמידים על פי חדרים בזום.
2. כל קבוצה, תכין קולאז' משותף על פי ההנחיות הבאות:
המחישו בקולאז' דיגיטלי באמצעות הכלי השיתופי photcollage (המאפשר לכל אחד לגרור תמונות וכיתוב לתוך עמוד משותף וליצור קולאז' קבוצתי).
 - מה מיוחד כל אחד מחברי הקבוצה? ומה הקווים המשותפים ביניכם?
 - העלו רעיונות: כיצד הקבוצה תסייע בכניסה המשותפת למקום חדש?

להמשך – הקליקו על enter

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

שיעור מקוון מס' 1

מעברים והתחלות חדשות

שיעור 1

בחזרה למליאה

מהלך הפעילות:
קולאז' קבוצתי

כל קבוצה תציג את הקולאז' שיצרה ותסביר את הייחודי והמשותף בין חברי הקבוצה.

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

להמשך – הקליקו על enter

דיון במליאה:

- האם למדתם משהו חדש על חברי הקבוצה?
- מה המכנה המשותף שמצאתם בין כל תלמידי הכיתה?
- כיצד ההיכרות עם חברי הקבוצה שלכם בפעילות, תסייע לכם בתהליך הקליטה בחטיבה העליונה?
- שתפו בדוגמאות למעברים בחיים (מעבר דירה, בית ספר, ארץ חדשה). מה עזר לכם להתמודד עם המעבר?

שיעור מקוון מס' 1

מעברים והתחלות חדשות

שיעור 1

מי מהתלמידים מתנדב לקרוא את הסיכום?

בשיעור זה, דיברנו על מעברים וכניסה למסגרת חדשה. העמקנו את ההיכרות ביננו וניסינו לתת ביטוי לייחודיות של כל אחד ואחת מאיתנו ולמשותף בינינו. ביררנו כיצד ניתן להתמודד עם המעבר כקבוצה לאור מעברים שונים שחווינו בעבר.

נסיים עם סרטון "[הילד וכוכב הים](#)" או [סקסט](#), הממחיש את הכוח שלנו לעזור לאחד מחברי הקבוצה ולו במעשה אחד קטן.

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

שאלות לדיון:

- כיצד כל אחד מכם יכול להשפיע על ההסתגלות של שאר חברי הכיתה?
- מה למדתם משהו חדש על עצמכם או על חבריכם במהלך הפעילות?

שיעור מקוון מס' 1

סיפור "כוכב הים"

ביום מן הימים בעודי מטייל על החוף, ראיתי איש צעיר עומד ליד הים ומשליך עצמים מהחוף אל תוך האוקיינוס. בעודי מתקרב גיליתי כי האיש מרים מהחול כוכבי-ים שאלפים מהם נותרו שם עם בוא השפל ומשליך אותם חזרה אחד אחד לתוך האוקיינוס. שאלתי את האיש מדוע הוא לוקח על עצמו מטלה שכזו. האיש השיב כי אם לא יעשה זאת כוכבי הים ללא ספק ימותו. לעגתי לו והודעתי כי ישנם קילומטרים של חוף ועשרות אלפי כוכבי-ים ושלא יתכן כי הוא באמת מאמין שמעשהו אכן ישנה לרגע, האיש הצעיר עצר, חשב, ואז הרים כוכב-ים נוסף מהחוף בעוד הוא משליך אותו חזרה לים אמר: "זה משנה... לאחד הזה!"

שיעור מקוון מס' 2

נעבור את זה ביחד – תקוות ואתגרים

שיעור 2

מי מהתלמידים מתנדב לקרוא את הפתיח?

בשיעור זה, נעמיק את ההיכרות ביננו ונדון בקבוצות קטנות, בתקוות ובאתגרים האישיים של כל אחד ואחת מאיתנו. בקבוצות, נציע דרכים לעמידה בציפיות והתמודדות עם האתגרים, כיחידים וככיתה.

מהלך הפעילות:

משחק קבוצתי: "הרוח נושבת".

1. המתנדב הראשון יאמר: "הרוח נושבת לכל מי ש..." יתאר תחביב או תחום עניין. לדוגמה: "הרוח נושבת לכל מי שמעלה סרטונים ליוטיוב"

2. המתנדב יגדיר משימה למזדהים עם המשפט שנאמר. לדוגמה: "מי שמזדהה עם המשפט שיביא כוס מהמטבח".

3. התור עובר לאחד המזדהים על פי החלטתו של המתנדב וחוזר חלילה.

מצורפת רשימת היגדים לדוגמה.

שאלה לסיכום המשחק:

כיצד המשחק והמידע שנחשפתם אליו במהלכו, יסייעו בהעמקת ההיכרות בין חברי הכיתה?

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

שיעור מקוון מס' 2

משחק קבוצתי: "הרוח נושבת" - היגדים לדוגמה:

- הרוח נושבת לכל מי שמתנדב במקום כלשהו.
- הרוח נושבת לכל מי שמנגן בכלי מוסיקלי.
- הרוח נושבת לכל מי שעוסק בפעילות ספורטיבית.
- הרוח נושבת לכל מי שמבשל בבית.
- הרוח נושבת לכל מי שהיה בקיץ בים.
- הרוח נושבת לכל מי שמעלה סרטונים ליוטיוב.
- הרוח נושבת לכל מי שעוקב אחרי יוטיובר.
- הרוח נושבת לכל מי שבתנועת נוער.
- הרוח נושבת לכל מי שיש לו חיית מחמד.
- הרוח נושבת לכל מי שאוהב לשתות שוקו/קפה עם חברים (היגד זה מקשר לשלב הבא בפעילות).

שיעור מקוון מס' 2

נעבור את זה ביחד – תקוות ואתגרים

שיעור 2

מי מהתלמידים מתנדב לקרוא את התקציר?
בפעילות זו, נדמה את הכיתה לבית קפה, בו נכיר ונתחבר אחד לשנייה, נציף יחד קשיים, אתגרים ודרכים להתמודדות עמם.

מהלך הפעילות – "יושבים בבית קפה"

- נדמיין שאנו בבית קפה.
- כל אחד ייקח לעצמו משקה (זהירות רבה על המקלדת והמחשב).
- נתחלק ל**חדרים בזום** על פי אזורים במסעדה: בר, פינת ישיבה בחוץ, פינת ישיבה בפנים, פופים וכדומה.
- ניתן להגיש את כל מנות התפריט יחד או על פי מנות.
- חברי הקבוצה יפתחו את ה- **תפריט** ויענו על השאלות על פי מנות.
- נשתף את תשובותינו במליאה עם כל חברי הכיתה.

להמשך – הקליקו על enter

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

שיעור מקוון מס' 2

נעבור את זה ביחד – תקוות ואתגרים

שיעור 2

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

שאלות לדיון במליאה:

- לדעתכם, מה הם האתגרים העיקריים שעלו בקבוצות? הציעו דרכים להתמודדות עמם.
- את מי הייתם רוצים לרתום לצורך התמודדות עם אתגרים אלו?

פנח

ו... קינוח! (אי אפשר בלי)

➤ הציעו דרכים בהן הקבוצה יכולה לסייע בהתמודדות עם האתגרים שעלו.

פנח

מנה עיקרית:

➤ שתפו את הקבוצה בציפייה משמעותית עבורכם בכניסה לחטיבה העליונה.
תוספת למנה העיקרית:
➤ שתפו באתגר שלדעתכם תצטרכו להתמודד איתו השנה.

פנח

מנה ראשונה לבחירה:

➤ ספרו לחברי הקבוצה מידע מפתיע עליכם.
➤ ספרו לקבוצה משהו מצחיק שקרה לכם במעבר למקום חדש.

שיעור מקוון מס' 2

נעבור את זה ביחד – תקוות ואתגרים

שיעור 2

מי מהתלמידים מתנדב לקרוא את הסיכום?
בשיעור זה, העמקנו את ההיכרות ביננו.
הצפנו את האתגרים המשותפים העולים במעברים בחיים. כמו כן, הצענו דרכים להתמודדות עימם.
תחושת השייכות לקבוצה, תסייע לנו בתהליך הגיבוש הכיתתי ותתרום להצלחתו של כל אחד מאתנו.

לסיכום, נציג תמונה עם ציטוט של הנרי פורד:
"להתאסף זו התחלה.
להישאר ביחד זו התקדמות.
לעבוד ביחד זו הצלחה."

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

שאלות לדיון:

- כיצד פעולות משותפות יכולות לסייע לנו טוב יותר להתמודדות עם מעבר?
- חישבו על פעולות כאלה.

להתאסף זו התחלה.
להישאר ביחד זו התקדמות.
לעבוד ביחד זו הצלחה.

הנרי פורד

שיעור מקוון מס' 3

זה בידיים שלנו
תיאום ציפיות והסכם כיתתי

שיעור 3

מי מהתלמידים מתנדב לקרוא את הפתיח?
בשיעור זה, נתאם ציפיות בין חברי הכיתה. נקבע מערכת מוסכמת של כללים אשר הכרחית לפעילות המשותפת שלנו בעתיד.
האחריות האישית שכל אחד יגלה כלפי ההשתלבות שלו וכלפי חבריו, תתרום לתחושת השייכות ולהצלחה במעבר.

נקרין קטע קצר מתוך: [אליס בארץ הפלאות](#)

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

שאלות לדיון:

- כאשר אתם נמצאים במקום חדש, מה עוזר לכם למצוא את "הדרך הנכונה"?
- החתול אומר לאליס: "העיקר שתתמידי בהליכה" למה הוא מתכוון לדעתכם?
- כיצד ניתן לקשר זאת למעבר לחטיבה העליונה?

שיעור מקוון מס' 3

זה בידיים שלנו – תיאום ציפיות
והסכם כיתתי

שיעור 3

מהלך הפעילות:

1. כעת, נשלח לכם קישור לטבלת "[תיאום ציפיות](#)" בצ'אט הקבוצתי, כל תלמיד ימלא זאת באופן אישי וישמור במחשב שלו.
2. נכתוב יחד באמצעות הכלי המקוון [ענן מילים](#) את הציפיות שלנו מחברינו לכיתה.

ענן מילים - כלי דיגיטלי **שהוכן מראש** בו כל משתתף כותב את תשובותיו והתוכנה מכינה קולאז' של המילים, כאשר מילים שנזכרו יותר פעמים מוצגות באותיות גדולות יותר.
דוגמה [לענן מילים](#).

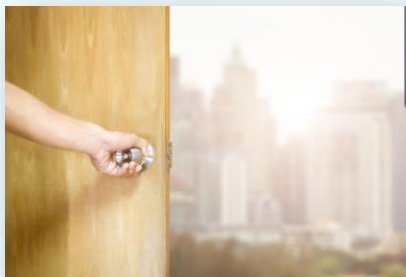
בעקבות תוצאות ענן המילים:

- מה הן הציפיות שחזרו על עצמן הכי הרבה, מדוע?
 - מה הן הציפיות הריאליות ליישום?
 - כיצד לדעתכם, ניתן לנסח ציפיות אלו לכדי מספר כללים מוסכמים?
- כעת, ננסח יחד בין שלושה לחמישה כללים התואמים לציפיות.
נעזר [בהסבר ודוגמאות לניסוח הסכם כיתתי](#).

[פורמט לניסוח ההסכם הכיתתי.](#)

[שאלות לדיון:](#)

- הסתכלו על הכללים שכתבנו, האם כולם ניתנים ליישום? כיצד ניתן ליישם?
- מהו תפקידכם ביישום כל אחד מהכללים?

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

טבלת תיאום ציפיות

ציפיות מעצמי	ציפיות מחברי לכיתה	ציפיות מהמורה

ענן מילים

ניסוח הסכם כיתתי, שימו

1. מהי ההתנהגות הרצויה?
2. כיצד היא מתבצעת ועל מי מוטלת האחריות לביצוע?
3. כדאי לנסח בשפה חיובית וברורה.

דוגמאות הסכם כיתתי:

- ✓ מדבר רק מי שקיבל רשות.
- ✓ שומרים על הציוד ולא מקשקשים על השולחן.
- ✓ כל תלמיד יהיה שותף באחת מוועדות הכיתה.

להרחבה:

תיאום ציפיות ותקנון – מרחב פדגוגי

תיאום ציפיות וניסוח הסכם כיתתי – לב לדעת

ההסכם הכיתתי שלנו:

- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓

שיעור מקוון מס' 3

זה בידיים שלנו – תיאום ציפיות
והסכם כיתתי (סיכום)

שיעור 3

מי מהתלמידים מתנדב לקרוא את הסיכום?
בשיעור זה, הצפנו את הציפיות האישיות והקבוצתיות שלנו והצענו דרכים ליישמן.
הבנו, כי עלינו לקחת אחריות ולהתמיד בכדי לעמוד בציפיות אלו.
יצרנו הסכם כיתתי המבוסס על הציפיות העיקריות שהעלנו בכיתה.
לאורך הדרך, הבנו כי תמיכה אחד בשני תסייע לקבוצה בעמידה במשימות בהצלחה, בהנאה ותקדם את תחושת הערבות
ההדדית של חברי הכיתה.

נקרין [סרטון](#) הומוריסטי המתאר מה קורה כאשר שוכחים לתאם ציפיות.

שאלות לסיכום:

- כיצד לדעתכם, נצליח להתמיד ביישום ההסכם הכיתתי?
- מה למדתם על עצמכם או על חבריכם לכיתה במהלך הפעילות?

מי מתנדב לעצב את ההסכם הכיתתי ולשלוח לכולנו?

פתיחה

גוף - מהלך

סיכום

מיומנויות הבוגר 2030

סוג המיומנויות	#	כותרות
אוריינות שפתית	1	מיומנויות קוגניטיביות
אוריינות מתמטית	2	
אוריינות מדעית	3	
חשיבה ביקורתית	4	
חשיבה יצירתית	5	
אוריינות דיגיטאלית	6	
מודעות עצמית	7	מיומנויות תוך-אישיות
הכוונה עצמית	8	
מודעות חברתית	9	מיומנויות בין-אישיות
התנהלות חברתית	10	
אוריינות גלובאלית	11	
אוריינות גופנית ובריאותית	12	מיומנויות גופניות

ערכים

הערכים	פירוט
אהבת הדעת וחדוות הלמידה	1. עידוד הסקרנות והעניין 2. שאיפה למצוינות ולמיצוי יכולות 3. מחשבה עצמאית ויחמה
מחויבות לערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית	1. הכרות ומחויבות לערכים יהודיים ודמוקרטיים 2. כיבוד סמלי המדינה ושמירת החוק 3. שירות משמעותי 4. השתתפות בתהליכים דמוקרטיים בחברה
כיבוד ערכי המורשת והתרבות במדינת ישראל	1. מחויבות לערכי המורשת והתרבות הייחודיים לכל קבוצה 2. היכרות וכבוד לתרבויות ומורשות אחרות במדינה
כבוד האדם והמשפחה	1. כבוד לאדם, לזכויותיו, לתרבותו, להשקפותיו ולחירויות היסוד 2. שמירה על קדושת החיים 3. כיבוד ההורים והמעגל המשפחתי
צדק חברתי וערכי הדדיות	1. סולידריות ועזרה לזולת 2. מעורבות חברתית ואזרחית 3. מחויבות לטבע וקידום צדק סביבתי

ידע - מושגים

מעברים

מעבר מוגדר כ" שינוי או התקדמות ממקום, פעולה, מצב, נושא אחד למשנהו. נמצא כי מעברים מבית ספר יסודי לחטיבת ביניים ולתיכון, משפיעים באופן ניכר על התפתחות המתבגרים (Roeser & Eccles, 2009) למשל, המעבר בין בתי הספר במהלך גיל ההתבגרות משפיע על תחושת המסוגלות העצמית, גילוי עניין בלימודים, הישגים ויצירת קשרים חברתיים. Blyth & (Simmons, 1987).

מסוגלות עצמית

באנגלית: Self efficacy. מושג שפיתח הפסיכולוג החברתי אלברט בנדורה, והיא מתייחסת לדרך בה אנחנו תופסים את היכולת שלנו לבצע התנהגות שתביא לתוצאה מסוימת. מדובר באמונה של האדם לגבי יכולתו לבצע משימה. אדם בעל תחושת מסוגלות עצמית גבוהה מעריך את יכולתו להתמודד בהצלחה עם מטלה כגבוהה, וזה מוביל אותו להשקיע מאמץ בביצוע גם לנוכח קשיים ומכשולים. לעומת זאת, תחושת מסוגלות עצמית נמוכה גורמת לאדם לתפוס את המשימה המוטלת עליו ככזו שלא תואמת את היכולות שלו, זה מחליש את המוטיבציה להתאמץ לשם ביצוע המשימה וגורר למחשבות על כישלון.

שייכות

תחושת שייכות היא אחד הערכים המרכזיים על פי התיאוריה האדלריאנית, ומשמעותה היא להרגיש חלק מהחברה הסובבת, הקרובה והרחוקה. תחושת השייכות היא סובייקטיבית וניתן להשיגה בדרכי חיוביות או שליליות. תחושת שייכות גבוהה תורמת לערך עצמי גבוה ומכאן לביטחון עצמי.

ידע - מושגים

תא חברתי

קבוצת אנשים הפועלים באופן משותף להשגת מטרות אישיות וקבוצתיות. הכיתה כתא חברתי משמשת זירה ללמידה חברתית ולהקניית כישורים בינאישיים.

תיאום ציפיות

יצירת הסכם חברתי המרכיב מציפיות המשתתפים לנהלי התקשורת והפעילות המשותפת. קביעת מערכת מוסכמת של כללים הכרחית לפעילות המשותפת בעתיד.

מוקד שליטה פנימי

הבנה שהאחריות למצבים רבים טמונה בתוך היחיד עצמו וכי יש באפשרותו לבחור את מידת ההשפעה על המציאות והבנתה. להבדיל ממוקד שליטה חיצוני, בו היחיד משליך את האחריות להתנהלותו על אחרים.

אחריות אישית

היא ערך מוסרי שמשמעותו היא שהאדם בהיותו בוגר, חייב לשאת בתוצאות של מעשיו ופעולותיו שלו כלפי עצמו וכלפי חברתו וסביבתו, אם הוא בחר בהם מרצונו החופשי. כמו כן אחריות טמונה בכל תפקיד שאנו לוקחים על עצמנו וחייבים לתת דין וחשבון על פעולותינו במסגרתו.

